

בטאון עמותת יש
ילדים ויתומים ניצולי שואה בישראל (ע"ר)
YESH

Children & Orphans Holocaust Survivors in Israel (R.A)

אפריל 2014

עמותת יש מברכת את הגב' כרמית פלוג על היבחרה לנגידת בנק ישראל ומאחלת לה הצלחה.

תודות לרחל כץ, יו"ר סניף עמותת יש ברמת גן, על התרומה בארגון טקס יום השואה הבינלאומי, שצויין לראשונה השנה ברמת גן. בזכות פועלה, החשיבה המשותפת, האיכפתיות שהפגינה, סייעו להצלחת הטקס ועריכתו.

תנחומינו הכנים למר משה מדל, יו"ר סעיף עמותת יש באשקלון, ששכל את אחיו ואחותו. מן השמיים תנוחמו.

לכל חברי עמותת יש ולכל ניצולי השואה
חג פסח שמח

פסח הוא חג של לבלוב ופריחה, פסח הוא חג של התחלה חדשה. לכבוד הפסח של זו השנה, נאחל לעצמנו מכל הנשמה, שהפסח הזה יהיה חג של שמחה, חג של אהבה עם חברים ומשפחה. נבקש לעצמנו בריאות ואריכות ימים, והלוואי שנזכה לראות את בני הנינים. שאושר ושמחה ימלאו את בתינו, ונרווה רוב נחת ממעשי ידינו. נאחל הצלחה מרובה לעושים במלאכה, כי הצדק יגיע, גם אם הדרך מעט ארוכה, התקווה לא תגוז ולא תרפנה ידינו, ונזכה עוד להינות מפירות עמלנו.

הנהלת עמותת יש

שינוי כתובת:

רחוב יהודה הלוי 143
(פינת ברדצ'בסקי), קומה 2, תל אביב
מיקוד: 6527622, ת.ד. 51426

Email:

yeshcohs@smile.net.il
www.holocaustchildren.com

טלפון: 050-8822864 בתיאום טלפוני מראש.

סניף עמותת יש באיזור תל אביב פועל במועדון גמלאי בזק ברח' המסגר 45 תל אביב. לפרטים נא לפנות לזאב ליבוביץ, יו"ר הסניף, טלפון: 077-517589, 052-6759955

סניף חיפה והצפון

עברנו למשרד חדש:

בית הכט, שדרות הנשיא 142, חיפה
טל. 04-8248001

קבלת קהל תתקיים בחדר 104, קומה 1
בימי א', בין השעות 10:00-12:00

ניתן לתאם פגישה גם בטלפון: יחיאל גדנקן 052-8490185

תשלום דמי חבר לשנת 2014

100 ש"ח ליחיד
150 ש"ח לזוג

דמי החבר מהווים חלק חשוב מאד בתקציב התפעול של העמותה. הנכם מתבקשים לשלם בהקדם את דמי החבר לשנת 2014, באמצעות צ'יק.

יש להקפיד לרשום את הפרטים: שם, כתובת וסכום.

אין באפשרותנו לשייך את התשלום לחבר ולשלוח את הקבלה ללא פרטים מזהים מדויקים.

ניתן לשלוח את הצ'יק ו/או ה/שובר לת.ד. 1357, רחובות 76112. או לת.ד. 51426 ת"א 6527622

חברי מערכת: בתיה רפפורט, רחל כץ, ירוחם ציוקליה, שושנה מאיה.

עורכת: רונית מאיה קריספין
תודתנו לגב' פנינה בידרמן על עזרתה בהפקת העיתון.

צילום השער: אנדרטה לזכר מרד גטו ורשה, יד ושם.
הפסל: נתן רפפורט

סיכום שנת 2013

מאת: צבי מיתר

שנה קשה היתה שנת 2013. שנה קשה בגלל צמצום התמיכות (לכל העמותות) לרמה נמוכה, שאילצה אותנו לסגור את משרדנו (בשכירות) בבית הפועלים 7 ברחובות, לפטר את המזכירה ולצמצם את ההוצאות הכספיות. הפעילות עברה, זמנית, לרח' החלוץ 5 ברחובות. מחודש מרץ 2013, עברנו, זמנית, לבית גמלאי בזק ברח' המסגר 45 בתל-אביב.

השנה, אנו חוזרים לסניף תל-אביב, ברח' יהודה הלוי 143 בתל-אביב, שניתן לנו ע"י חוזה עם עיריית תל-אביב, למשך חמש שנים הקרובות.

המעברים הללו יצרו קשיים לא פשוטים והפריעו למהלך השוטף של הפעילות.

מחוסר ברירה, בגלל היעדרות מזכירה, נוהל המשרד מביתו של יו"ר העמותה צבי מיתר.

למרות הקשיים, קיימנו פעילות ענפה במסגרת הסניפים ובתמיכת מרכז הארגונים. קיימנו כנסים ומפגשים בנושאים של מיצוי זכויות והנצחה.

כיו"ר העמותה, השתדלתי לענות, בשם עמותת יש, למאות ואלפי פניות של ניצולי השואה, שהופנו אלי מכל חלקי הארץ, בנושא מיצוי הזכויות.

גם השנה נמשיך ביתר שאת לייעץ ולעזור לכל הפונים, ונתמקד לא מעט בנזקקים שבינינו.

העמותה נוסדה ב-1998 והבסיס להקמתה היה השגת פיצוי על ילדות אבודה. בתקנון העמותה מופיעים סעיפים נוספים, שמתמקדים גם בשינוי חוק, ושיפור הזכויות שאנו מקבלים מהממשלה (משרד האוצר). במשך כל השנים עשתה

העמותה כל שלאל ידה בנושא של ילדות עשוקה, אך לצערנו המטרה טרם הושגה.

הקיץ (כנראה באוגוסט 2014) יתקיים אירוע חשוב בברלין, תחת חסותה של הקנצלרית, בנושא ניצולי השואה. בהמשך,

יתקיים מפגש בין ועידת התביעות לנציגות גרמנית, והסעיף של ילדות עשוקה יקבל סדר עדיפות חשוב (כל השנים

תביעתנו לא קיבלה סדר עדיפות חשוב, בעיקר מהנימוק שישנם עוד רבים שלא קיבלו שום פיצוי). הפעם, מתוך הדיונים

שהתקיימו כאן בארץ ב-2013, בין ועידת התביעות לנציגות גרמניה, נמסר לנו שהם רואים את תביעתנו בהבנה ובצורה מאד אוהדת (ימים יגידו).

אנו מקווים, שסוף כל סוף נקבל הכרה ופיצוי על גזילת תקופת חיים, מהחשובות בחיי אדם.

עמותת יש אוספת את מירב האינפורמציה שבידינו, מתוך השאלונים שחברי העמותה מילאו והעבירו לנו במשך השנים.

מתוכם, נשאב את הסעיפים הרלוונטיים, לצורך הגשת המידע, בהתאם לקריטריונים שייקבעו ע"י ועידת התביעות בבוא הזמן.

סיכום דברים מהכנס הארצי בנושא ילדות עשוקה

מאת: הגב' מרים גרייבר, יו"ר עמותת יש בירושלים,

יו"ר ארצית וועדת ילדות עשוקה.

אני מודה לוועדה שלי, לשופטת נאווה דנון, למרים דוידסון, לזאב ליבוביץ, לאשר אוד, לפרופ' יורם ברק ולעו"ד אדם דמפס.

אני מודה להם על עצותיהם ועבודתם הקשה. אספר על התפתחות השלבים של ילדות עשוקה. עמותת יש הוקמה בשנת 1998 במטרה להשיג זכויות ופיצוי הולם לילדים ניצולי השואה בגין עושק ילדותם, יתמותם, חייהם במחנות המוות, בגטאות ובמסתור. ב-2010 קיבלתי על עצמי לייצג אתכם כיו"ר עמותת יש לילדות עשוקה. בזמנו, נח פלוג ז"ל היה יו"ר מרכז הארגונים. סיכמנו שיהיה נכון שהגרמנים יכירו בילדות עשוקה. נח פלוג שוחח בטלפון עם מנכ"ל משרד האוצר הגרמני. המנכ"ל אמר שיעלה את הנושא. הנושא הועלה בפעם הראשונה בוועידת טרזינשטט. הנושא הועלה בפעם השניה ב-2011 בין וועידת התביעות לנציגות הגרמנית. כאשר משה זנבר ז"ל נבחר כנציג מרכז הארגונים, הוא התייחס לנושא ילדות עשוקה כאחת המשימות החשובות של מרכז האירגונים. הוא הקים וועדה משותפת של עמותת יש וילדות אבודה. הגב' קולט אביטל, שנבחרה כיו"ר מרכז האירגונים, מקדמת במרץ רב את הנושא של ילדות עשוקה. הגב' קולט, יחד עם ועידת התביעות, נפגשה עם משלחת גרמנית בברלין לדון בנושא. כמובן שציידנו אותה בכל החומר הרלוונטי שנכתב על ידי אנשי מקצוע מהארץ ומהעולם, על גזילת הילדות. הגב' קולט ייצגה את עמדותינו לגבי צידקת התביעה עבור ילדות עשוקה. בינתיים, הייתה עוד פגישה בארץ בנושא. אנו תקווה שבפגישה הבאה שתתקיים ב-2014, נשמע בשורות חיוביות. ביום חמישי ה-3 באוקטובר ישבנו עם הגב' קולט, הוועדה, ועוד חברי וועד מהעמותה. הסברנו לגב' קולט אביטל שאנחנו מבקשים סכום מתאים לכל הילדים ששרדו את השואה. מאחר ולצערנו מספר השורדים מצטמצם מיום ליום, אנחנו דורשים סכום חד פעמי וראוי. סכום אחיד לכל הילדים שהיו בשואה, כך שרובנו נזכה לקבל את הפיצויים. אני מאחלת לכולנו בריאות טובה ושמחה.

זעקת הניצול - על העיוותים בטיפול בניצולי השואה

מאת: עודד ארמנט

יום עצוב יום השואה. לא רק בגלל מה שעשו בנו קלגסי הנאצים לפני שבעים שנה, אלא גם בגלל היחס שמתייחסים אלינו היום.

בתוכנית טלוויזיה אני שומע על שודדים שהיכו ניצול שואה.

זה לא היה מקרה בודד.

בתוכנית אחרת, אני שומע כי המעט שמסייעות ממשלות ישראל וגרמניה וועידת התביעות שבארה"ב, אינו מספיק לקיום בסיסי, לתרופות ולמכשירים רפואיים, שאנו זקוקים להם יותר ויותר.

הרי כל הכספים הגיעו ומגיעים ממקור אחד: ממשלת גרמניה. אז מדוע קיימים ההבדלים הללו בגובה הפיצויים? מדוע שלושה אנשים שעברו אותו סבל, מקבלים רנטות שונות? רק בגלל שבקשתם לפיצוי הייתה למוסדות שונים? הרי הם סבלו אותו סבל. הפיצויים משולמים על הסבל שעברו. הרי זה אבסורד, שגובה הפיצויים ייקבע לפי המוסד הנתבע ולא לפי הסבל שנגרם לנו.

והנה עוד אבסורד: כבר התרצו לתקן עיוות אחד מיני רבים, ומינו ועדה בראשות השופטת בדימוס, גב' דורנר. הועדה החליטה לתת הנחה של 30% למדינת ישראל, אז מדוע ניצול שואה, שמקבל את קיצבתו מהאוצר של מדינת ישראל, מקבל 30% פחות מניצול שמקבל את קיצבתו ממשלת גרמניה? ועוד אחד: ניצול שהגיש בקשה לפיצויים בשנת 1960 מקבל פיצויים משנת 1960. אחר, שבגלל חוסר ידע או אפשרות, הגיש דרישתו ב-2013, יקבל את הרנטה משנת 2013.

אז לאן נעלמו הכספים של 53 שנים?

ואני שואל: מדוע לא ליישר קו ולפצות אותנו מתחילת השואה? מליל הבדולח?

והנה עוד אחד: בני זוג של ניצולי שואה שנפטרו, ממשיכים לקבל את הרנטה במשך 3 שנים. ואחר כך מה? הם צריכים לקפוץ מן הגג? הרי הם בקושי התקיימו מהרנטה עד כה, ודווקא עתה, כשהם מזדקנים וצריכים למחייתם ולתרופות יותר ויותר, הקיצבה נפסקת באחת.

אני יודע שאבסורדים אלו ואחרים עוד יתוקנו. מישהו שם למעלה ירגיש בכך, אך בינתיים אלף ניצולי שואה הולכים לעולמם מידי חודש ושם לא זקוקים לפיצויים. שם הכל חנינם! עכשיו הזמן לתקן.

שיפור איכות החיים - כיום ובעתיד

מאת: בתיה רפפורט, יו"ר וועדת רווחה ואיכות חיים

הוועדה לשיפור איכות חיים פועלת במסגרת הוועד הארצי של עמותת יש. הוועדה שמה לה למטרה לפעול למען הבטחת איכות חיים טובה לציבור ניצולי השואה חברי עמותת יש, שהיו ילדים בתקופת השואה, ועברו חוויות קשות המלוות אותם בזקנתם, ראויים- בזכות ולא בחסד, - לזיקנה מכובדת מעוגנת בחוק. רוב חברינו הקימו משפחות ותרמו לחברה ולמדינה בדרכים שונות. כיום, אנו נתקלים בקשיים האופייניים לגיל ולשינויים הבאים בעקבותיו. זה הזמן בו אנו נזקקים לחגורת ביטחון חברתית ולחיזוק המחויבות מצד החברה. מטרת הוועדה לפעול לחיזוק מחויבות המימסד כלפי הניצולים. לצערנו, המשברים והשינויים העוברים על החברה הישראלית, מעמידים אותנו בפני קשיים רבים. לנו, כניצולים, הקושי גדול שבעתים. זה הזמן בו נדרשים החברה והמימסד לפרוע את החוב המוסרי ולדאוג לנו, על מנת שנוכל להתמודד בהצלחה עם האתגרים העומדים בפנינו בזקנתנו. אנו זקוקים לביטחון כלכלי ואישי, לדאגה לצרכים בסיסיים ולחיזוק הקשרים החברתיים. בעת שניצולים קשישים חיים בעוני ונחשפים לאלימות, אנו נקראים להיות לימינם. אנו נקראים לדאוג דאגה מיוחדת לניצולים הזקוקים למינוי אפטרופסות ולכל אלו החוסים במסגרות מוסדיות. הוועדה לשיפור איכות חיים של ילדים ניצולי שואה, רואה את תפקידה לדאוג לרווחת החברים ולפעול למיצוי זכויותיהם, זאת על מנת להבטיח את מילוי צרכיהם בזמן שלום ובעת חירום. הוועדה פועלת בשיתוף עם גופים קיימים ומקווה בעזרתם ליזום ולפתח שירותים ייחודיים ולהביא את צרכי הניצולים לקדמת הבמה. פניות חברים לעמותה, בנושאים הנמצאים בתחום טיפולנו, זוכים תמיד לאוזן קשבת ואנו עושים כל שביכולתנו לעזור. ביזמתנו, פועלים נציגינו בשני סניפים כמתנדבים, במסגרת המוסד לביטוח לאומי- השרות לקשיש ושוקדים לאתר צרכים מיוחדים של חברי העמותה ולפתח מעקב וקשר אישי עם החברים. תקוותנו, כי פעילות משותפת זו עם המוסד לביטוח לאומי, תביא למתן מענה לאלו הזקוקים לכך ולהעלאת המודעות של המוסד לצרכי הניצולים. אנו מקווים כי פעילות זו תתרחב בעתיד לכל הסניפים בארץ. אנו עומדים בקשר עם מוסדות ושירותי רווחה ברחבי הארץ, ואלו עושים ככל שביכולתם להיענות לפניותינו לטובת חברי העמותה. הקרן לרווחת נפגעי השואה מהווה אפיק עזרה לניצולים רבים ואנו עומדים בקשר רציף עם נציגי הקרן. אנו עומדים לימין ניצולי השואה במאבק לזקנה מכובדת. אנו תקווה, כי פעילות מתמשכת של העמותה, עם מערכות רווחה ומוסדות בארץ, תביא במהלך הזמן להעלאת המודעות לצרכיהם הייחודיים של ניצולי השואה וחברי העמותה. כדי לעמוד בכל המשימות הללו, אנו זקוקים למתנדבים. המעוניינים לסייע, אנא פנו אלינו באמצעות יושבי ראש הסניפים. כל עזרה תתקבל בשמחה.

החלטה תקדימית: וועדות רפואיות יגיעו עד הבית

מאת: ד"ר נאוה אפל-דנון יועצת משפטית של עמותת יש.

וועדות רפואיות יגיעו אל ביתו של נכה, שנבצר ממנו להגיע לוועדה רפואית, כך נקבע בהחלטה תקדימית חשובה. בדצמבר 2013 ניתן פסק דין בבית המשפט המחוזי בתל אביב נגד קצין התגמולים, בתביעה בה עתרה חיילת, שנקבעה לה נכות זמנית, שנה אחר שנה מאז 2003. שוב ושוב, היא נדרשה להתייצב בפני ועדות רפואיות שונות, אשר קבעו לה נכות זמנית, זאת למרות שנקבע כי מצבה אינו עשוי להשתפר בעתיד הקרוב. חוק הנכים קובע, כי על הטוען לנכות להתייצב בפני הוועדה כדי לקבוע את אחוזי הנכות שלו. אם אינו מגיע בעצמו לוועדה, מפסיק משרד הביטחון את הטיפול בתביעתו עד שיגיע לבדיקה. מי שאינו יכול להופיע בפני הוועדה, מופלה לרעה בקביעת אחוזי הנכות.

החיילת, ששחררה משירותה בצה"ל עקב נכותה, הגישה ערעור ועתרה לקבוע את נכותה לצמיתות, ללא צורך בהתייצבות בפני וועדה נוספת.

בית המשפט המחוזי קיבל את הערעור וקבע את נכותה של המערערת למאה אחוזי נכות לצמיתות. כן נקבע בפסק הדין כי "כשם שבית משפט הולך אצל צד שאינו יכול להתייצב בפניו, בין אם לביתו ובין אם למקום אשפוזו, כך גם וועדה רפואית, שיושבת כטריבוטל מעין שיפוטי, רשאית וזכאית לעשות כן, במקום שהיא סבורה שהדבר נדרש וכי אינה יכולה לסכם ממצאיה ללא בדיקה".

באם פסק הדין הזה יישאר על כנו, כי אז הוא מהווה שינוי משמעותי בהתנהלות הוועדות הרפואיות. מעתה, נכה שאינו יכול להופיע בפני הוועדה, יוכל להציג מסמכים המעידים על חומרת מצבו ועל אי יכולתו להופיע בפני הוועדה, וזו תוכל לקבוע את נכותו בהיעדרו. אם לדעת הוועדה יש צורך בבדיקה, חוק הנכים קובע כי על הטוען לנכות להתייצב בפני הוועדה כדי לקבוע את אחוזי הנכות שלו. אם אינו לעשות כן, מבחינה גופנית, יגיעו חברי הוועדה הרפואית אל ביתו של הנכה ויבדקו אותו שם. טרם נקבעו כללים הקובעים מיהו נכה הפטור מהתייצבות. לדעת משפטנים יש מקום להניח כי הפסיקה, שאינה מפלה בין נכים, תחול גם על נכים החייבים בהתייצבות אצל וועדות המוסד לביטוח לאומי ואולי גם וועדות רפואיות אחרות.

בית המשפט העליון דחה את תביעת ילדי טהרן לפיצויים בגין הסכם השילומים

בפסק דין שניתן ביום 13.1.2013, קיבל בית המשפט את ערעור המדינה ופסק לבסוף כי "כספי השילומים ניתנו

לממשלת ישראל באופן קולקטיבי לשם הגשמתם של יעדים חברתיים, ולא נועדו לפיצוי אישי לניצולי שואה". נוכח זאת, סבורני כי את הביטויים "הושבה מחדש" ו"שיקום", שבמבוא להסכם השילומים ובסעיף 2 לו, יש לפרש בצורה מרחיבה, העולה בקנה אחד עם מסקנה זו. משמעותם של ה"הושבה מחדש" ו"השיקום" הוא מאמץ קולקטיבי של הממשלה והציבור לפיתוח הארץ, בכל תחום ותחום, כדי לאפשר תשתיות לשיקום העולים. במילים אחרות, כספי השילומים ניתנו לממשלה לשם פיתוח המדינה, וזאת על מנת לעמוד ביעד הלאומי של ישוב הפליטים, ניצולי השואה, במדינת ישראל ושיקומם. זאת, להבדיל מייעוד הכספים לחלוקה לפרטים ושיקום אישי או אינדיבידואלי. התועלת לניצולי השואה ושיקומם ויישובם באה, לא כהענקה ישירה לכל עולה ופליט שואה, אלא כהענקה לכלל. הסכם השילומים אינו מקים איפה לניצולי השואה עילת תביעה אישית, ועל כן – כאמור – סברנו כי יש לקבל את ערעורה של המדינה".

דברי השופטת עדנה ארבל מתוך פסק הדין: "יהיה מי שיטען, כפי שמציין חברי, כי מדובר בגישה אנכרוניסטית, שאבד עליה הכלח. ואולם, דומה כי בלי גישה זו, שהתמקדה בקולקטיב וביעדים הלאומיים המשותפים, לא הייתה מתאפשרת הקמת הבית הלאומי בארץ ישראל. ברם, המציאות דהיום היא כזו, החושפת בפנינו קשיים עימם מתמודדים ניצולי השואה, ובפרט בזיקנתם, ולא אחת, גם את היעדר מענה המניח את הדעת למצוקות אלה. לטעמי, מדינת ישראל חבה חוב מוסרי עמוק לניצולים אלה. צעדים שונים, עליהם עומד חברי, נעשו כבר למען שיפור רווחתם, אך אם זאת נראה כי עדיין יש מקום להירתמות משמעותית יותר של משרדי הממשלה. וטוב יהיה אם הדבר ייעשה במהרה, מתוך הכרה בחובנו לאותם ניצולים, שהולכים ומתמעטים בינינו, בלא שייאלצו הם לחזר על פתחי משרדי הממשלה, כאשר הזמן אינו פועל לטובתם, או להידפק על דלתות בית המשפט שקצרה ידו מלהושיע."

חיים בשוליים אורלי וילנאי

עד אחרון הילדים

מספר הניצולים המכונים "ילדי טהרן" הולך ומתמעט, אבל לאוצר זה לא הפריע לצאת למאבק משפטי נגדם כשביקשו סיוע מכספי השילומים

המחלקה המשפטית של משרד האוצר ניצחה את ניצולי השואה. כל הכבוד, הנה עוד הישג שכל אחד מעורכי הדין שלקחו בו חלק יכול לתלות על הקיר בחדרו, כאות קלון. הנצחון בבית המשפט השבוע מגיע אחרי יותר מעשור של מאבק עיקש בקבוצה בת מאות ניצולי שואה, שמתבע הדברים הלכה והתמעטה לאורך השנים, ושמה "ילדי טהרן". במקור, כ-1,200 ילדים יהודים פולנים, שהתגלגלו לברית המועצות, הגיעו עם צבא אנדרס לאיראן, ומשם לארץ ישראל בשנת 1943. במשך עשרות שנים לא הכירה מדינת ישראל ב"ילדים" הללו כבניצולי שואה. מאחר שהם הגיעו לישראל לפני 1953, כלומר לפני הסכם השילומים, הגוף שאמור לפצות אותם הוא משרד האוצר הישראלי, אולם זה מפצה רק על פי אחוזי הנכות שאיתם שבו הניצולים מהמלחמה, לפי חוק נכי רדיפת הנאצים. משום שהם היו ילדים אז, חלקם לא הצליחו להוכיח נכות, חלקם לא הוגדרו כנכים, וממילא המדינה לא הכירה בקבוצה כולה. רק ב-1996 קיבלו מקצתם הכרה וקצבה על פי נכות שהוגדרה באיחור.

בשנת 2003 עתרו ילדי טהרן לבית המשפט, כדי שזה יקבע שהם רשאים לקבל פיצוי מכספים שקיבלה המדינה במסגרת הסכם השילומים, משום שההסכם קובע, שישראל צריכה להשקיע את הכספים שקיבלה מגרמניה בשיקום ניצולי שואה בתחומה. עו"ד גד ויספלד הוא אחד מעורכי הדין המייצגים ומלווים את ילדי טהרן שנים ארוכות. בעת הגשת התביעה הראשונה לא איפשרו ההלכות המשפטיות הגשת תביעה ייצוגית, האופציה היחידה היתה גשת תביעות אישיות. אולם אלה כרוכות בתשלום אגרה, שרבים מ"ילדי טהרן" לא יכלו לשלם, וכך נותרו רק 230 תובעים באמצעות עו"ד ויספלד. חלקם נפטרו מאז. היום חיים רק 217. בית המשפט המחוזי פסק אז, בערכאה הראשונה, 50 אלף שקלים פיצוי חד פעמי לכל "ילד טהרן" שמופיע בכתב התביעה. האוצר עירער על ההחלטה, והשבוע קיבל בית המשפט העליון את הערעור ופסק כי "ילדי טהרן" לא יקבלו כל פיצוי. השופטים מנמקים את החלטתם בכך שאין עילת תביעה אישית ביחס להסכם היסטורי כמו הסכם השילומים. אבל בית המשפט אינו הבעיה האמיתית. מה שמתסכל ומקומם יותר מכל בסיפור הזה הוא העובדה שבאוצר בחרו לבזבז כל כך הרבה זמן וכסף על מלחמה מול קומץ ניצולים, במאבק דורסני על כבשת הרש. באותו יום שבו ניצח האוצר את הניצולים בבית המשפט, אישרה הכנסת את התקציב להטסת כ-70 חברי כנסת לאושוויץ ביום השואה. סביר להניח שהסכום הדרוש למימון נסיעה כזאת, כולל אבטחה, מלון, אוכל, כשר וכו', לא נמוך בהרבה מהפיצוי החד פעמי שהמדינה התבקשה לשלם לילדי טהרן. המאבק של האוצר לא היה על הכסף אלא על העיקרון. וזה מה שמכעים. שר האוצר, יאיר לפיד, אישר השנה תוספת של מאות מיליונים לסיוע לניצולים. שר הרווחה מנסה לאחד את כל הארגונים המטפלים בניצולים, כדי לייעל את הטיפול בהם. אבל באותו זמן המשפטנים של האוצר נלחמים על מדיניות אחרת לגמרי. בנימוק שלהם בכתב הערעור הם כותבים, שהחשש הוא מתביעות נוספות שיבואו בדרישה למימוש הסכם השילומים. דור הניצולים הולך ונעלם. בעוד שנים ספורות איש מהם כבר לא יהיה איתנו. ממה אתם מפחדים כל כך שם באוצר?

פסקי דין חדשים

פסק דין חדש הכיר בסרטן שלפוחית השתן לצורך קביעת אחוזי נכות, לפי חוק נכי רדיפות הנאצים

בפסק דין חדש של בית משפט השלום בבאר שבע נכתב כי קיים עודף סיכון מובהק לפיתוח סרטן בשלפוחית השתן בקבוצת ניצולי השואה, וזאת על פי החלטות וועדת שני. בהמשך לכך, החליט בית המשפט לקבל את תביעתו של ניצול שואה להכרה בסרטן שלפוחית השתן לצורך מתן אחוזי נכות, לפי חוק נכי רדיפות הנאצים, תחילת הפרשה ב-24.12.2013, עת ניתן פסק דין בבית המשפט השלום בבאר שבע לגבי תביעה של ניצול שואה להכרה בסרטן שלפוחית השתן, לפי חוק נכי רדיפות הנאצים, הרלבנטי כידוע, רק לניצולים שעלו לישראל עד ה-1.10.1953. תביעתו של הניצול למשרד האוצר להכרה במחלה זו נדחתה, מכיוון שלא הצליח להוכיח את הקשר הסיבתי בין סרטן שלפוחית השתן לבין רדיפות הנאצים. הוא גם טען שאין באפשרותו להגיש חוות דעת רפואית, שתוכיח את אותו הקשר. אלא שכאן באו לעזרתו המלצותיה הסופיות של וועדת שני, שעסקה בקשר הסיבתי בין מחלות הסרטן לבין רדיפות הנאצים. הוועדה קבעה שיש להכיר רק במחלות הסרטן של המעי הגס והחלחולת וסרטן הריאה, לפי חוק נכי רדיפות הנאצים (ללא הבדל בין ניצולים מהמעגל הראשון למעגל השני), אולם בעמוד 18 בדו"ח נכתב כי "עודף סיכון מובהק נצפה באופן עקבי עבור 3 קבוצות החשיפה ב-3 אתרים: מעי גס-חלחולת, ריאות ושלפוחית השתן". בעמוד 23 בדו"ח נכתב כי "בהתייחס לאתרי סרטן ספציפיים, בהשוואה לקבוצת הנדחים, בכל קבוצות ההשוואה נמצא עודף סיכון מובהק לפיתוח סרטן מעי גס וחלחולת סרטן ריאות ושלפוחית השתן". אי לכך, מצא בית משפט השלום בבאר שבע לנכון להחזיר את הדיון לרשות לזכויות ניצולי שואה שבמשרד האוצר לצורך תיקון הפגימה.

את דו"ח וועדת שני בנוגע לקשר בין חשיפה לשואה לבין התפתחות סרטן, ניתן להוריד במלואו מהכתובת הבאה: <http://ozar.mof.gov.il/shoarights/forms/7.pdf>

אזהרה:

המידע נועד למטרות מידע והגברת מודעות לזכויות הניצולים בישראל ואין בו כדי להוות ייעוץ ו/או חוות דעת משפטית ו/או תחליף להם ו/או המלצה לנקיטת אמצעים ו/או הימנעות מהם. המידע יכול להשתנות עקב נסיבותיו המיוחדות של כל מקרה שלא נכללו בסקירה וערעורים על אותם פסקי הדין שיכולים להתקבל לאחר מכן על ידי ערכאה גבוהה יותר או המלצות חדשות של ועדת שני. המידע להלן איננו כולל את מלוא היקף הסוגיות המשפטיות או הנסיבות האישיות השונות שהיו רלבנטיות לפסקי הדין האלו ואשר עלולות שלא להתאים לנסיבותיהם האישיות של קורבנות אחרים של רדיפות הנאצים. משום כך מומלץ לפנות לייעוץ משפטי או לרשות המוסמכת לפני ביצוע פעולה כלשהי בהסתמך על מידע זה. המחבר אינו נושא באחריות כלשהי כלפי הקורא וכל הסתמכות על האמור לעיל הינה באחריות המסתמך ועל דעתו בלבד.

עם משלחת הכנסת 2014 לאושוויץ

מאת: קטלין שוורץ

"מר אדלשטיין הנכבד", כתבה בהתרגשות, קטלין שוורץ ליו"ר הכנסת, לאחר חזרתה ארצה מביקור באושוויץ עם חברי הכנסת. "ברצוני להודות לך ולכל האנשים שיזמו את הנסיעה לאושוויץ, במלאת שבעים שנה לשחרור ועל שצרתם אותי לקבוצה המכובדת שייצגה את ישראל במחנה ההשמדה. אני שוחררתי במאי 1945 על ידי האמריקאים, במחנה השמדה אחר, מטהאוזן, לשם הועברתי עם אסירים אחרים שלא הספיקו להשמידם באושוויץ. שבעים שנה עברו מאז הובאתי כילדה קטנה לאושוויץ, בקרון רכבת דחוס ומצחין. זו הייתה התחנה האחרונה של הרכבת, שבה נדחסו מאות אנשים בתנאים מזוועים. הגרמנים מיהרו לחסל כ-450.000 יהודים מהונגריה, בדקה ה-90, לפני הכניעה למזלנו, הם לא הספיקו לשרוף אותנו-אמי, אחותי ואני ניצלנו בשלב זה, אבל המכונה הרצחנית המשיכה לעבוד. אינני רוצה ואינני יכולה לספר את כל שעבר על הילדה הקטנה. כשהקרמטוריום של אושוויץ לא יכול היה לשרוף את כולם, הועברנו למטהאוזן, וכשגם זה לא הספיק, ניסו לחסל אותנו בצעדת המוות, בשלג ובקור. באורח פלא שרדתי. עמדתי עם קבוצה של ניצולים וחברי כנסת, מוקפת באנשים שדאגו לי והגנו עלי. היה אמנם שלג, אבל אני הייתי לבושה היטב, ובכל זאת הרגשתי את הקור, כמו אז, כשהייתי חצי עירומה בשלג. ראיתי והרגשתי את ריח העשן ושמעתי את צעקות השומרים: האלט, אכטונג!"

הייתי שוב הילדה הקטנה, עוד לא בת שמונה, רזה, חולה, מפוחדת ורועדת מקור. "ראיתי" סביבי את האנשים, השלדים בפיג'מות הפסים. "ראיתי" אנשים דבוקים לגדר התיל, בתשוקה לברוח מהמקום הנורא הזה. קשה להסביר את ההרגשה כשנכנסתי שוב בשער שעליו כתוב: "ארבייט מאכט פריי". ראיתי את הקרון שעמד בתחנה הסופית, שהייתה קבר למיליוני אנשים. הבאתי איתי את המחזור של סבתי. דפים רבים נתלשו, וכן ציפוי העור והמונוגרמה היפה שהייתה עליו, אבל החזקתי את הספר כשאמרתי קדיש, ויכולתי להדליק נר לזכר משפחתי שנספתה פה. אחרי שבעים שנה, הרגשתי שאולי מילאתי את חובתי לאנשים שעלו בעשן לשמיים. הרגשתי איזו יד מלטפת אותי, והיה נדמה לי ששמעתי מהשמיים קולות: "תודה שהגעת 100-100".

הנסיעה לא הייתה קלה עבורי, נפשית ופיזית. סבל העבר גבה ממני תשלום יקר. בשל הניסויים שעברתי לא יכולתי ללדת ונשארתי עם כאב גדול לכל החיים. אני אישה לא בריאה, ובנסיעה לחץ הדם שלי עלה למימדים מסוכנים. אבל צעדתי הפעם כאדם חופשי בקרב בני עמי, וחשבת: גזלתם ממני את הילדות, רצחתם את אבי, אחי ובני משפחתי היקרים, לקחתם ממני את האפשרות להיות לאם. ובכל זאת לא השמדתם אותנו! הנני פה!

כיום, אני משתדלת לעשות כמיטב יכולתי למען ניצולי השואה ולמען זכר הנספים. אני חברה בעמותת יש, ילדים ויתומים ניצולי שואה בישראל. אני חברה בעמותה הפרלמנטרית הישראלית ומתנדבת בקרן לרווחה.

הנסיעה לאושוויץ איפשרה לי, לפני מותי, לסגור מעגל ולשלם את חובי לאנשים שלא זכו להמשיך בחייהם. לכן, אני מודה לך מקרב לב, על שניתנה לי הזדמנות אחרונה להגיד תפילה, לא רק לזכר משפחתי, אלא לזכר כל האנשים וכל הילדים שניספו.

משלחת הכנסת באושוויץ, ינואר 2014

טרנסניסטריה – להחזיר את הכבוד האבוד

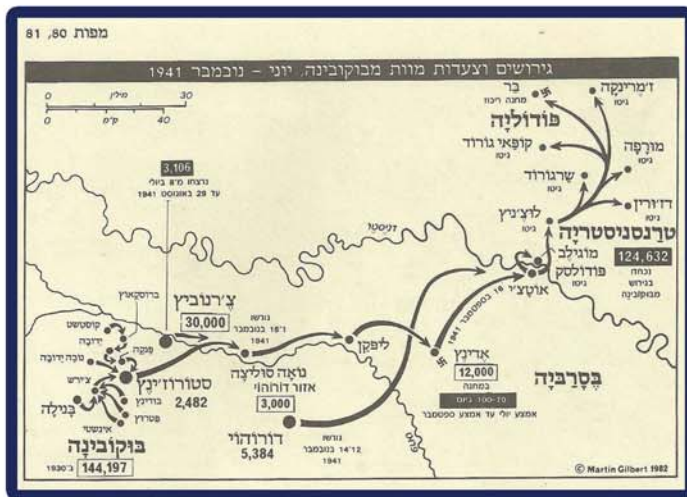
כתבה שניה

מאת : אהרון טרסר

אני מנסה להזכיר נשכחות.

משום מה תולדותיהם של היהודים בטרנסניסטריה לא מוזכרים מספיק, כך שבדעת הציבור הרחב כמעט דבר לא ידוע עליה. כניצול שואה שמגיע משם, אני מרצה בבתי ספר ולקבוצות חיילים, ומופתע לדעת שעל חבל ארץ זה, שבו היו גטאות ומחנות, לא שמעו דבר. כלל הציבור יודע על מחנות ההשמדה שהיו בפולין וגרמניה. עליהם מלמדים את בני הנוער ולשם נוסעים לבקר. אני חש חובה לספר על חבל ארץ זה, שבו סבלנו וראינו את הזוועות שהתרחשו שם. לבל יישכח לדורי דורות.

בכתבה הראשונה תיארתי בקצרה את הגירוש לטרנסניסטריה, שבוצע במעבר הדינסיטר לכיוון מוגילב. אולם הגירוש בוצע למעשה דרך שני מעברים: מאטק למוגילב, והשני דרומית יותר מימפול לטירספול ומשם לגטו ברשד וברזובקה ולעוד כפרים ועיירות. היהודים המגורשים סבלו מתנאים תת אנושיים. רבים מתו בסבל מתנאים קשים ומחלות. בעיקר ממחלת הטיפוס, שקטלה אותם באלפיהם.

ממחנה המוות סקאזניץ, היה מחנה מוות נוסף, הידוע לשימצה במחוז מוגילב, מחנה פצוארה, קרוב לנהר הבוג. רבים המקרים המזעזעים שאירעו שם, בהם המחסור במזון שהביא אסירים לאכול בשר אדם. זאת בטרם הושלכו בהמוניהם לקבר אחים. לאחר בריחתנו ממחנה סקאזניץ, אימי ואני נדדנו לכיוון מזרח, ללא מטרה ברורה או ידועה.

בלילות הלכנו, ובאור יום התחבאנו. לאחר הליכה ממושכת לכיוון בלתי מוגדר, הגענו לעיירה שבה היו יהודים מקומיים, וכן יהודים מגורשים מבוק ובינה. שם העיירה היה טיברייב. החיים בה התנהלו כמו בכל עיירת גטו: עבודות כפייה לפי צווי הרומנים. נשארנו שם עד לאותו יום שבו הופיע טנק, שנלקח שלל על ידי פרטיזנים שפעלו באיזור. הטנק ביצע סיבוב בתוך העיירה והסתלק. היהודים בגטו שמחו וצעקו שהשחרור הגיע. לאימי ולי היתה תחושה שמהו לא טוב קורה, והחלטנו להסתלק מהגטו כמה שיותר מהר. התחלנו שוב לנדוד מערבה, עד שנודע לנו על גטו בשם מורפה, שם היה ריכוז של יהודי צ'רנוביל. שם גם נודע לנו מה אירע בגטו טברייב לאחר שעזבנו. לגרמנים, שהיו מעבר לנהר הבוג, נודע על שמחת היהודים והם החליטו להשבית אותה. הם סגרו את הגטו מכל צדדיו ושרפו אותו על כל מה שהיה בתוכו, כעונש.

בגטו מורפה מצאה אימי את מותה ממחלת הדיזנטריה, וכך נותרתי לבד בעולם. בשלב מסוים, אספו אנשי הקהילה את כל היתומים בבניין אחד ודאגו לתת לנו לפחות פעם ביום מרק חם. במרץ 1944 הועלו כאלפיים ילדים לקרונות רכבת והוסעו חזרה לרומניה אל בתי יתומים. חלקם אומצו על ידי משפחות יהודיות שעשו רבות להחזיר להם צלם אנוש. ארצה הגעתי עם עליית הנוער וכאן בניתי את ביתי מחדש.

הילדים של 1928, ילדי השואה.

מאת: משה מנדל

בשנת 1944 נכבשה הונגריה ע"י הצבא הגרמני. הוא היה פשוט ילד בן 9. עד רגע גורלי ומר זה, חייו היו חיי אושר. התא המשפחתי, האווירה המיוחדת של שבתות וחגי ישראל, התמיכת המשפחתית, הסבא, הסבתא, הדודים והדודות. עם הכיבוש באו הגזירות ואלו השפיעו על כל אחד מתחומי חייו הרכים: הטלאי הצהוב גרר נידוי חברתי. התנכלות הנוער המקומי והפשיסטי, פורעי חוק ששמו עצמם מעל החוק. הוא התהלך פגוע ומבוויש כי אין עוד חברים. הם נרתעים, לא רוצים להסתבך. הפסקת הפעילות החברתית הופסקה. התקבלה הוראה לעבור למרכז כפרי שגזרה עליו הגליה מסביבתו הטבעית, אבדן מורשת ותרבות ישראל, הפסקת הלימודים, גזילת הילדות, אובדן החופש. הרכוש הפך להפקר, הכל ניגזל. אך זו היתה רק ההתחלה. הילד הקטן נדחק עם המוני אדם בקרונות רכבת להובלת בקר. בצפיפות, בדוחק, ביסורים, וכמעט ללא אוויר לנשימה. כשהרכבת עצרה הגיעו אחרי צעדה ממושכת למחנה מטהאוזן. "המחנה מוקף חומה, מואר במנורות חשמל עם גולגולות צלב מצויירים. בבוקר כשהתעוררנו, אוי לעיניים שכך רואות. רבים מקרב אחינו ב"י, שלא נותר בהם כוח נפשי וגופני, החזירו נשמתם הזכה, הטהורה והמיוסרת לבורא עולם. יהי זיכרם ברוך. ובאו האחים עם הריקשות, אספו את הגופות והובילום לקבר אחים. בתחילת שנת 1945 אנו יוצאים ממחנה מטהאוזן לצעדה נוספת. כל אותם תנאים, שהיו בצעדה הקודמת, שרירים וקיימים גם עתה. במהלך הצעדה הרגשנו את השלג שהחל להפשיר וגבעולי ירק עולים מן האדמה, ואליהם דבוקים השבלולים. תוך כדי צעידה התכופפנו, תלשנו שבלולים, הצמדנו לפה וכך הבטחנו לעצמנו סעודה בשרית. כוח רצון ההישרדות גבר. במהלך הצעדה יום אביבי יפהיפה, שמש אביבית נאה ומחייכת, והשומרים מושיבים אותנו למנוחה. אנו על גבעה שופעת ירק, שבתנאים אחרים היה מתבקש לברך "מה רבו מעשיך .... כולם בחכמה עשית..." אבל במקום הארור הזה, השומרים תפסו עמדות, ולפתע בלי סיבה נראית לעין, המקלעים פתחו באש תופת על חסרי הישע, רבים נפגעו, צנחו ולא קמו. יהי זכר קדושים לברכה. וכך אנו ממשיכים בצעדה, מגיעים למחנה גונצגיין במעבה היער. מחנה שהיה בשלבי הקמה אחרונים. במקום היו כבר אנשים שהגיעו לפנינו. כאן החל מסע חיפוש קרובים. כאן פגשנו את אחיו של אבא זצ"ל, הדוד ירמיהו. הוא היה כבר במצב של מוזלמן. הוא מאד שמח לפגוש אותנו. ודאי ישאל השואל: מה לשמחה במקום ארור זה? והתשובה היא אחת! הדוד היקר הזה איבד את אשתו ושלושת ילדיו, והנה הוא פוגש את גיסתו האלמנה עם ששת ילדיה. בפגישה, הדוד מכריז באוזניה: אם בעז"ה נזכה לצאת מכאן חיים, אני אהיה לך לבעל ואבא לילדיך. הוא לא זכה ואנו הפסדנו. דודי זה החזיר את נשמתו המיוסרת והזכה לבורא עולם, זמן קצר לפני השחרור. בטרם מותו היתה לו בקשה אחת: אם לא אזכה לשרוד, עשו כל מאמץ להביאני לקבר ישראל, ולא לקבר אחים. עד נשימתתי האחרונה, יעיק עלי שלא עלה בידנו למלא משאלת לב זו". מתוך כל זה עולה רק מסקנה אחת ברורה: העוול שנעשה לניצולים מחייב פיצוי. אנשים שרשעי הרייך ה-3 עשו בהם ניסויים כאילו היו עכברי מעבדה, אנשים שעקב הנסיבות לא זכו להקים משפחה ונותרו עירייתם ובערוב ימיהם לא מוצאים טעם לחיים, יושבים מכונסים בתוך עצמם, כי אין להם מושיע. אנשים שספגו את כל הרוע והרשעות שהמציא השטן, מצווה וחובה שיהיו שארית ימיהם מכובדים.

הנאצי ההונגרי שריחם

מאת: לאה חסון – שורץ

אין באפשרותי לציין תאריכים. המאורעות משתקפים במוחי לפי הזיכרון של עונות השנה, שמש, פריחה, גשם, שלג, קור וחום.

מפת פולין הכבושה

אימי, מזהים אותנו כיהודיות. מקללים אותנו, משליכים אבנים, מאיימים למסור אותנו לידי הגרמנים. כבר קיץ. כמדומה חודש יוני. השמש חמה. אנו מסתתרות בתוך מטעי התירס הגבוהים. הצמא כבד מנשוא. אלוהים, שמע ישראל, טיפת מים, פרוסת לחם! בוקר אחד, אימי שולחת אותי להידיפק על דלת של כפרי, ולבקש פרוסת לחם. האוקראיני פותח את הדלת ומססה בי כלב ענק, אשר אינו מרפה מרגלי, הסימן נשאר עד היום.

ואז, יום אחד, כאשר אנו מתחבאות בשדה התירס, תופס אותנו איש מליציה הונגרי הנושא פרג בתוך כובעו. סמל לשיתוף הפעולה עם הנאצים. זהו זה, זהו זה! זה הסוף, חולפת מחשבה בראשי. אני יודעת בבירור שחשתי את המוות. הוא מרים אותנו ומצווה עלינו ללוותו למשרדי הגסטפו. אני ילדה בת שבע וחצי. ובהחלט גוססת. אך אין סוף לתאוות החיים שלי. אני נופלת לרגליו מנשקת את נעליו, מתייפחת, מתחננת, תחנוני הנידון למוות: "אני ילדה, רחם נא, תן לי לחיות, תן לי לחיות!"

עד היום, כאשר אני מהרהרת באותם רגעים גורליים, אינני מסוגלת להבין מה עלה בראשו של אותו נאצי הונגרי. האם חשב על ילדיו? האם אימי ואני היינו כה אומללות, עלובות חיים? ואני ילדה גוססת, נואשת! בדרך כלל לא היו להם רחמים כלל. אבל, הפעם רחמיו נכמרו עלי. אין לי הסבר. אך עובדה היא שהוא נתן לנו לברוח ולא ביקש דבר.

השנה היא כמדומה 1944, תחילת אביב, מרץ-אפריל. אימי ואני עדיין נמצאות במחבוא, בכפר הפולני דוליבה. מחבוא בתוך קיר שנבנה בין האורווה והדיר של החזירים. אנחנו נמצאות שם כשנה, ואז יום אחד, נשמעים מרחוק הדהודי תותחים. הלב נייעור, ומתעוררת התקווה. התקווה שמעולם לא אבדה.

אך אבוי, הצבא הרוסי מתקרב והגרמנים מצווים לפנות את הכפר.

כל תושבי הכפר, פולנים ואוקראינים. אך אנו מה יהיה גורלנו? אימי ואני בבולויי סחבות יחפות. אני ילדה בת שבע. לא רואה בגלל הישיבה כשנה בחושך. לא מסוגלת ללכת. אימי סוחבת אותי על הגב. ימי אימים, ייאוש ואובדן התקווה, עוברים עלינו. דווקא עכשיו, כאשר המלחמה עומדת להסתיים. אנו נמצאות באחד המצבים הקריטיים ביותר. של חמש שנות שואה ואימה. אנו נודדות מכפר לכפר, נמקות ברעב וצמא. אימי משקה אותי במספר טיפות וודקה שהיא מקבלת לפעמים מאחד הכפריים. החודשים חולפים, ואנחנו עדיין נודדות, נרדפות, ניצודות ממש. הגויים, למרות המראה הארי של

מחסה בבית חולים לחוסים

מאת: ג'ורג'יו דה ג'ורג'י ניצול שואה - מאיטליה

מראה העיר מגשר איזבלה, ברקע בולט בניין Mole Antonelliana שיועד במקורו להיות בית הכנסת של הקהילה היהודית

נולדתי באיטליה בעיר טורינו ב 18.5.1932. היינו משפחה של ארבע אחיות ואני. הגזענות והרדיפות התחילו בשנת 1938, עם הכרזתו של מוסוליני, ששלל את כל זכויות העבודה ליהודים, הן במשרדים ממשלתיים והן בחברות פרטיות. כמו כן, אסר על קבלת ילדים וסטודנטים יהודיים למוסדות חינוך ממשלתיים. אני הייתי צריך להתחיל את הלימודים בכיתה א', אבל לא התחלתי בבי"ס עירוני, אלא בבית ספר, שהקימה הקהילה היהודית, ליד בית הכנסת, שעדיין לא נהרס. בכיתה ג' הפסקתי ללמוד כי בית הספר ניסגר ואנו נאלצנו לברוח. אבא פוטר מהחברה, בה עבד כסוכן נסיעות. ברחנו למקום שלא הכירו אותנו כיהודים בכפר בטוסקנה. שם עזר לנו שם המשפחה הלא-יהודי שלנו. אבא עבד בבית מלאכה שיצר מכונות לעשיית פסטה בבית (מכונות אלה הביאו פרנסה למשפחה עד סוף המלחמה), אבל כשגרמניה פלשה לאיטליה, ברחנו גם

מהכפר בו לכפר בהרים, שם התארגנו הפרטיזנים. היינו שם תקופה. אכלנו פטריות וערמונים.

אימי שהייתה בהריון בחודש תשיעי, התעקשה לחזור לבית בטורינו וללדת בעזרת מיילדת, כפי שילדה ארבע לידות קודמות, בלי לחשוב על הסכנה. אחרי הלידה התפתחה לאמא טרומבזה קשה ברגל. הרופא שטיפל בה אמר שאסור להזיז אותה מהמיטה כי זה עלול לסכן את חייה. ב 19.11.1943 מספר ימים אחרי שנולדה אחותי הצעירה, הוכרז סגר על היהודים וברדיו פורסם שכל היהודים ילקחו למחנות ריכוז. בלית ברירה, ברחנו עם מעט הדברים שהיו לנו עבור התינוקת. כולנו סחבנו את אמא על הידיים. עזבנו את כל הרכוש, ויצאנו בדיוק בזמן. אחרי כמה דקות, כשהיינו בשדירה ליד הבית, נעצרה משאית של ג.ו.ו. גרמני ואיטלקי, עמוסה ביהודים בשרשראות, שבא לקחת גם אותנו. אבא העמיס אותנו על שתי מרכבות ונסענו לתחנת הרכבת, בלי לדעת לאן לברוח. אבא החליט שנרד בעיר ג'נובה (Genova) ונתחבא במנהרות של הרכבות. וכך היה, כשאנו יושבים בתוך רטיבות רבה ומים שנזלו מהקירות. אבא אילתר ברזנט עם שמיכות, סמרטוטים ועיתונים. היתה בעיה רצינית עם התינוקת, ואמא היתה עם חום גבוה, ללא טיפול. אחיותי הגדולות טיפלו באמא ובתינוקת.

הנמל בג'נובה (גנואה)

כל זה נמשך עד שאבא השיג מחבוא בפנסיון, שהוכנסו בו פליטים מדרום איטליה. אמרנו שגם אנחנו מהדרום, ושברחנו מהקרבות (האמריקאים היו כבר בדרום). אני, כילד, יכולתי להסתובב בסימטאות העיר, שהפשע פשט בהם עכשיו, לחפש דבר מאכל בשוק השחור. אבל האוכל לעולם לא היה מספיק. אבי תמיד התרוצץ וסיכן את חייו, כדי להציל אותנו, ולספק קיום. אך היו זמנים, שלא היה מה לאכול וההורים לא אכלו כדי לוודא שלנו יהיה מה לאכול ולדאוג לנו. אחרי זמן מה, מצאנו דירה להשכיר. מאוחר יותר התברר כי הפנסיון הופצץ ע"י האמריקאים. הכל נחרב. ניצלנו ממוות בטוח.

הצטופפנו בדירה החדשה אחד עשר איש: אנחנו, ארבעת הנפשות של משפחה דודי, ועוד דוד. אולם לא נשארנו שם זמן רב כי אבא ראה אדם מטורינו, שהכיר אותנו כיהודי, ויצאנו לחפש מסתור אחר. אחותי הגדולה אנג'לינה מצאה בית של קצין איטלקי פשיסט, שנעדר בחזית המלחמה. זה היה מזל מהשמיים, וההורים החליטו, לביטחוננו, להחביא את הילדים רחוק מהמשפחה. אחותי רחינה, הקטנה ממני בארבע שנים, ובת הדודה מימה בת גילה, הוחבאו במינזר קתולי אצל הנזירות. אותי ואת בן דודי מריו, החביאו במוסד למפגרים (פיקולו כטולנגו ג'ינובה), בין חולי אפילפסיה (מחלת הנפילה), מפגרים ויתומים. יחד עם שאר הילדים עבדנו בשדות, זיבלנו, חפרנו וקטפנו ירקות. עשינו כל עבודה בשדה וברפת. באחד החגים, אמרו שנוכל לקבל ארנבת. היתה שמחה גדולה, אבל אחרי שאכלנו, התברר שזה היה חתול.

שלוש-ארבע פעמים ביום התפללנו בכנסיה. בן דודי ואני למדנו קטקסימו (דת נוצרית), מכיוון שרצו שנעבור לנצרות.

בלילות היה קשה, החולים היו מקבלים התקפים. הם היו משתוללים במיטות רוק נזל להם מהפה, הם היו נתפסים במשהו, והיה בלתי אפשרי לשחרר. תחת השמיכות בכיתי וקראתי לאימי. מעט לפני סוף המלחמה, אמי רצתה לראות אותי ואירגנו עבורי ביקור סודי בבית. אמא ראתה שאני חיזור, רזה ומדוכא ודרשה שאחזור לחיק המשפחה. אם נמות, אמרה, נמות כולנו יחד. חזרתי למשפחה ואחרי זמן מה נגמרה המלחמה.

זיכרונות מלוב

מאת: יגור רות, בת רינה ושמעון ברדה

מזיכרוני כילדה, בערך בתחילת שנת 1945, עברנו לפתע הורי, אחותי הקטנה ואני, לגור אצל סבתי. פתאום גיליתי בביתה חדר חשוך, עם קורות עץ ותקרת עץ. כששאלתי למה קורות עץ, אמרו לי שזה מקלט. יש מלחמה וזו ההגנה שלנו. לא ידענו מה זו מלחמה. החדר זימן מקום נפלא למשחקי מחבואים ותופסת, ואנו שמחנו בו. ביתה של סבתי היה ברובע היהודי, שהפך לגטו סגור בלילות, על פי צו הממשל. ביום תפסו את הגברים שנשלחו למחנות עבודה. אנשים נעלמו. בלילות היה עוצר, רק חיילים הסתובבו ברחובות. החיילים חיפשו נשים ויין. על מנת להגן על עצמנו, כולם חזרו הביתה מוקדם. סגרו היטב את הבית ושמו ארונית כבדה ליד הדלת כדי שלא ניתן יהיה לפתוח מבחוץ, מאיתנו הילדים ביקשו שנשמור על השקט. ערב אחד, שמענו דפיקות חזקות על הדלת. כולם פחדו. עוד רגע והדלת נפרצת. הכניסו את כולנו למקלט. הגברים שבחבורה יצאו לשאול מה קרה ואת מי מחפשים. החיילים ענו בשפה גסה של שיכורים: "רוצים נשים ויין! פתחו את הדלת!". אבי ודודי גייסו את כל האנרגיות הטובות שלהם, הוציאו להם החוצה יין, קוניאק וערק. התחילו לשוחח איתם ולהשקות אותם, כוס אחר כוס, עד שהחיילים היו שיכורים כלוט ונפלו על הקרקע. מיד

השואה של יהודי צפון אפריקה

כננסו חזרה ונעלו את הדלת. לאחר אותו לילה קשה, החליטו הורי לקום ולברוח מיד לאחד הכפרים. אבי יצא בבוקר לבדוק איך ניתן לברוח מהעיר. אינני זוכרת תאריכים מדויקים, אבל כשעזבנו את העיר היה אביב, הבגדים שלנו היו קלילים. אני זוכרת את הכפר הראשון שהגענו אליו ג'ריאן, את המערה שקיבלנו, את המשחקים שלנו הילדים בחוץ, בחול, בבוץ והטיפוס על העצים. המשחק הנפוץ היה לחפור גומות בחול ולהכניס מטבע או חרוז, ומי שקיבל את הגומה עם המטבע – זכה. התנאים במערה היו קשים, בלי מים ובלי חשמל. את המים היה צריך לסחוב בדליים מבאר רחוקה, אחר כך לסנן אותם על מנת שיהיו ראויים לשתיה. מכיוון שלהשיג מים לשימוש היה תהליך קשה ומתיש השתמשנו בהם במשורה. סבלנו ממחלות זיהומיות: כינים ודלקות. הילדים שפשפו את העיניים והאוזניים תדיר.

בתנאים קשים אלה, אמא שלי כרעה ללדת ונולד לי אח קטן בתוך המערה. כשאחי היה בן חודש בערך, הוא נדבק ממני בדלקת עיניים. מצב העיניים שלו היה חמור ודרש טיפול רפואי. אימי אספה כוח, לקחה את אחי התינוק ואותי, צרור בגדים וצידה לדרך. עלינו על אוטובוס המוביל לבית חולים שבעיר. אמא צלצלה כדי לרדת, ביד אחת החזיקה את אחי התינוק, ביד שניה את הצרור, אני הייתי אמורה להחזיק בה. האוטובוס היה צפוף ודחוס באנשים. אמא ירדה ראשונה, אנשים שרצו לרדת, דחפו אותי הצידה וירדו. הנהג לא ראה אותי, ילדה קטנה, נעל את הדלתות והמשיך לנסוע. פרצתי בצעקות מחרישות אזניים "אמא! אמא!". כולם שמעו חוץ מהנהג. אנשים התחילו לצעוק לנהג שיעצור כי ילדה קטנה נשארה באוטובוס. עד שהנהג הבין וקלט, עברנו כברת דרך די ארוכה לילדה בגילי אז. מזל שהיה מסלול ישר בתחנות של האוטובוס, ויכולתי לראות את אימי רצה לקראתי. נכנסנו לבית החולים שלא היה מוכר לי עד אז. בכל פינה תמונה של אחות עם שביס ואצבע על הפה, לשמור על השקט. חיפשנו את מחלקת העיניים. קיבלנו טיפול במקום ונתנו לנו בקבוקון קטן עם טיפות עיניים ומטפטף. כמו כן קופסא קטנה עם משחה. אני זוכרת איך השתדלתי להימנע ממשחקי החול ולגעת בעיניים, וכך עברנו את הסיוט הזה.

היו פחדים, התרוצצו שמועות על חיפוש אנשים לעבודה בכפרים, כי העיר חצי ריקה. הגברים גוייסו לעבודות במחנה עבודה שהיה במקום. אזרחים שהייתה להם נתינות אנגלית או צרפתית, נשלחו ישר למחנות השמדה. הנתינים האיטלקים נשלחו למחנות עבודה, אך חלק גדול מהם לא חזר.

השמועות שמחפשים אנשים לעבודה לא פסקו. אבא קיבל שוב החלטה לנסוע למקום אחר, להמשיך לברוח. נסענו לזוויה, עיירה קטנה עם בתי אבן, באר בחצר הבית, תנאים טובים יותר. חלקנו את הבית עם חברים שלך אבא. היו ילדים לשחק. לא חזרנו הביתה עד שידענו שהמצב אידיאלי ואפשר לחזור מבלי שיאונה לנו כל רע. אנשים שנסעו העירה הביאו חדשות מהעיר, סיפרו לנו ששדדו את חנות המכולת של אבי, ולא הותירו דבר. אבא אמר כפרה, ואני עד היום זוכרת את השמחה שחזרנו הביתה. בית גדול רחב ידיים, בסגנון הבתים הערביים ביפו. מדרגות משיש, עמודי שיש. כל פעם שאני שומעת את המילים "שיבה הביתה" או "חזרה הביתה" אני רואה מולי את היום הזה.

אני זוכרת את סוף המלחמה. הגיעו אלינו חיילי הבריגדה. הם דיברו עברית, התפללו איתנו, הוזמנו לבתי המשפחות. חלקם נישאו לבנות מהקהילה, ויחד נסעו לארץ. אנו נשארנו עם התקווה שהייתה מלווה בכל תפילה יומיומית להגיע לארץ ישראל עד שהצלחנו להגשים את החלום.

שמואל חוגג בר מצווה בכותל, באיחור קל של... יותר משישים שנה

אורחים נכבדים, אירוע זה הוא מיוחד ומרגש בשבילנו. היינו ילדים עת פרצה מלחמת העולם השנייה. מילדים הפכנו בבת אחת לבוגרים. איש לא חגג חנו בר מצווה. לא זכינו לעמוד בבית הכנסת במעמד חשוב ומרגש זה, לו זוכה כל ילד יהודי. איש לא לימד אותנו את ההפטרה. לא עמדנו עם אבינו במקום המיועד, כשהוא לצידנו, אומר את הברכה המסורתית "ברוך שפטרנו מעונשו של זה". גם לא לבשנו בגדי חג ולא נערכה כל מסיבה לכבודנו. בגיל 13, רובנו כבר היינו מבחינה שכלית ונפשית, יותר מבוגרים מילדים. נותרנו ללא יד מכוונת. אזהבת מחבקת. לעיתים רעבנו במשך ימים. ידענו מחסור ורעב אמיתיים. בקושי שרדנו. כשיצאנו מהמלחמה כאודים מוצלים מאש, מצאנו עצמנו בספינות רעועות, מפליגים בצפיפות ובתנאים קשים אל ארץ ישראל, שם אולי נמצא מנוחה ומגן. אולם גם המקום הזה לא היה בידינו. מדינת ישראל עדיין לא קמה והבריטים גירשו אותנו לקפריסין. שם בין גדרות התיל, שוב לא היה מה לאכול והתנאים היו קשים. אבל היה עלינו לשרוד. גם כאן לא נפלה רוחנו. החזקנו מעמד ולבסוף הגענו לארץ ישראל עם פרוץ מלחמת השחרור. רבים

מאתנו נלחמו נגד האוייבים שפלשו מארצות ערב. רק בתום המלחמה הגשמו את חלומנו והגענו הביתה. על פי מילותיו של הנביא יחזקאל, העצמות היבשות קרמו עור וגידים והפכו לעובדה לנגד עינינו. קמנו לתחיה שוב בארץ ישראל. אספנו את כוחות הנפש, קמנו על הרגליים ויחד תרמנו לפיתוח הארץ וקידומה. ביום מיוחד זה, אנחנו סוגרים מעגל. האירוע המרגש בא כפיצוי על הפסד הנעורים. אמנם אנחנו מבוגרים בשנים רבות, אבל הגיע תורנו לחוג את האירוע היהודי החשוב בחיי נער יהודי ועל כך אנו מודים לכל הטורחים ועושים במלאכה ומברכים "ברוך אתה אלוהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגענו לזמן הזה".

בר מצווה לניצולי השואה בכותל

זה שמעולם לא היה ילד

לזכרו של נער בגיל בר מצווה שהשתתף במחתרת אי"ל בוארשה.

תרגום מאנגלית (מקור לא ידוע): אודי צין

כאשר מלאו לי 13 – הפכתי לחתן בר מצווה
כאשר מלאו לו 13 – הוא הפך לחתן בר מצווה
כאשר מלאו לי 13 – לימדו אותי מורי להניח תפילין על הזרוע
כאשר מלאו לו 13 – לימדו אותי מוריו לזרוק רימון בזרועו
כאשר מלאו לי 13 – למדתי דרכי תורה ושוטטתי בשבילי ספרות והיסטוריה
כאשר מלאו לו 13 – הוא למד את מבוכי וארשה ושוטט בתעלות הביוב של הגטו
כאשר מלאו לי 13 – נשבעתי לחיות כיהודי
כאשר מלאו לו 13 – הוא נשבע למות כיהודי
בבר המצווה שלי – בירכתי את אלוהים
בבר המצווה שלו – הוא תהה על קיום אלוהים
בבר המצווה שלי – נשאתי את קולי בשיר
בבר המצווה שלו – הוא הניף אגרוף ונלחם
בבר המצווה שלי – קראתי בגווילי הקודש
בבר המצווה שלו – הוא כתב גווילי אש
בבר המצווה שלי – לבשתי טלית חדשה על חליפה חדשה
בבר המצווה שלו – הוא הכתיף רובה וכדורים על חליפת זעם
בבר המצווה שלי – התחלתי בדרך חיים חדשה
בבר המצווה שלו – הוא סיים בדרך המוות
בבר המצווה שלי – באו בני משפחתי וחבריי וברכוני לחיים
בבר המצווה שלו – באו רבי עקיבא וטרומפלדור, חנה ושבעת בניה ללוותו לשמיים
בבר המצווה שלי – הם שיבחו את קולי והיללו את שירי
בבר המצווה שלו – הם שיבחו את כוחו והיללו את גבורתו
כאשר מלאו לי 13 – נקראתי לעלות לתורה
כאשר מלאו לו 13 – כלתה גופתו בעשן ונשמתו נקראה לשמיים
כאשר מלאו לי 13 – הפכתי חתן בר מצווה
כאשר מלאו לו 13 – הוא הפך לחתן בר מצווה וחי עכשיו בליבו של כל אחד מאיתנו.

“הדור השני: דברים שלא סיפרתי לאבא”

ספרו הגרפי של המאייר מישל קישקה שיצא לאור בעברית בהוצאת מודן בשנת 2013 הוא ספרו של הדור השני לשואה. הספר מציג את היחסים בין המאייר הבלגי לאביו, ניצול השואה, שעבר את מוראותיה בהיותו בן 16, ולא סיפר על שעבר עליו עד שבנו, שארלי, התאבד ביריית אקדח. היצירה האוטוביוגרפית מצויירת בשחור לבן ומישל מתאר בתמונות את חייו מילדותו בבלגיה ועד חייו היום בישראל. הספר נע בין שני קטבים: טרגדיה והומור. “אבי לא הבין את ההשפעה הקשה שהיתה לטראומה שלו על דור הילדים”, מסביר קישקה.

“ לא יכולנו למרוד בהורים או לאכזב אותם, כי הם כבר כל כך סבלו. היינו צריכים לשקר ולנהל חיים כפולים, רק כדי לא לפגוע בהם או להעציב אותם. כשאבא קרא את הספר הוא היה גאה מאוד, אבל זה לקח שנה עד שיכולתי להרגיש שזה חיזק את מערכת היחסים שלנו. אמרתי לו שקריאת הספר היא הפעם הראשונה שהוא באמת מקשיב לי, והוא לא הכחיש.. האב מעולם לא סיפר על שעבר. כמו ניצולים רבים, מצא עצמו בחברה שניסתה לשקם עצמה ולא היתה מעוניינת לשמוע. “לקח לי זמן להבין שאני לא יכול לבוא בטענות לאבי על כך שלא סיפר”, אומר קישקה. “ ועדיין, בעיצוב האישיות שלי היה חסר הפרק של להבין מיהו אבא שלי, להיות גאה בהישרדות שלו ולא לראות אותו כקורבן”. השתיקה של האב הופרה כשאחיו הצעיר של קישקה, שארלי, שם קץ לחייו. במהלך השבעה נפרץ הסכר ומאז הוא הפך לאחד העדים המרכזיים המעידים על השואה בבלגיה, בה הוא מתגורר גם היום ואף כתב ספר על קורותיו. “כדי לשרוד, אבי היה חייב לטאטא את כל הכאב שלו מתחת לשטיח עבה מאוד ולהדחיק כל זכר לחוויות מזמן המלחמה”, הוא מסביר. “הוא עבר 11 מחנות כפייה במשך 38 חודשים, אבא שלו מת לו בידים ברכבת שלקחה אותם מצעדת המוות עד למחנה בוכנוולד, שממנו שוחרר לבסוף”. הספר נולד מתוך אובדן נוסף: מות אימו, לוסיה, ב-2001. “טסתי לבלגיה כדי לקחת את גופתה לקבורה בארץ. במטוס התחלתי לכתוב מעין סיכום של חיי המשפחה שלנו, של הוריי ושל זיכרונות הילדות

שלי. המשכתי לכתוב ביומנים, ואחרי כמה שנים הבנתי שיש כאן חומר לספר”. תחילה פורסם הספר כפרקים יומיים בעיתון הבלגי הנפוץ “ Le Soir ” וזכה במספר פרסים יוקרתיים ועתיד להפוך לסרט אנימציה באורך מלא. בעקבות הספר מישל קישקה נקרא להרצות בפני חוקרים במכון לחקר השואה בבלגיה. “כיום, אבי רואה בי את ממשיך דרכו כעד של הדור השני, אחרי שהוא יסיים את משימת חייו כעד של השואה ”

על המדף

מה מניע אישה, שאינה סופרת ואינה היסטוריונית, לכתוב גילוי דעת על תהליך היסטורי/פוליטי/סוציולוגי סביב השאלה: איך הפכו ניצולי שואה בישראל מנכס יקר לנטל יקר במהלך שנות חייהם?

ב- 1945 ניצולי שואה משוחררים אבל עדיין מתעכבים במחנות עקורים, מבקרים אותם מנהיגים ציונים, ששכנעו את רובם לעלות ארצה.

ב- 1947 עשרות אלפי ניצולים התגייסו למלחמת השיחרור לצד הלוחמים מהיישוב.

ב- 1953 גרמניה התחילה לשלם פיצויים לניצולי השואה על סיבלם מיד הנאצים. ממשלת ישראל החליטה לקחת כ-2/3 מכספם ו-"לתת" את השאר לניצולים עצמם. בכך, כספי הפיצויים של הניצולים הצילו את המדינה מקריסה כלכלית.

ב- 1954, ממשלת ישראל חוקקה את "חוק נכי המלחמה בנאצים תשי"ד- 1954", כדי להבטיח את המשך חלוקת הפיצויים בין קופת המדינה לבין הניצולים בישראל.

ב- 2013, בזמן שכלכלת מדינת ישראל כבר נמנית בין החזקות ביותר במערב, שרידי ניצולי השואה כבר קשישים, רובם חולים, וחלקם חיים בעוני מחפיר. אולם ממשלת ישראל ממשיכה לגזול את רוב כספי הניצולים שלנו, על בסיס חוק חירום משנת 1954 ויהודית פויאר שואלת: למה?!

(מתוך הספר "מיאוש לתקוה ובחזרה" של ד"ר יהודית פויאר)

המדור לחיפוש קרובים

מאת: רלי רובינזון

אנו, ילדים ויתומים ניצולי שואה, חברי עמותת יש, הננו בני "הדור המחפש" תדיר. מחפש, אם לא בפועל, הרי במחשבות. מחפש קרובים שאבדו בשואה וגם חברות וחברים שהקשר עמם אבד לאורך שנות חייו. המדור החדש מזמין את חברי עמותת יש לתת ביטוי במילים לחיפושים הטורדים אותם. מי יודע? אולי ימצא מענה למשאלת הלב, בבחינת – "יגעת ומצאת – תאמין!" אפשר לפנות למדור בחיפוש אחר קרובי משפחה, או חברות וחברים מתחנות חיינו השונות, לדוגמא: מחנות עקורים, בתי יתומים, אניות העפלה, קבוצות עליית הנוער, חברות נוער בקיבוצים ועוד... המעוניינים לפרסם חיפוש – יפנו בכתב למערכת. המשיבים לפניית החיפוש מוזמנים לפנות למערכת או ישירות למחפש (אם צוינו הפרטים לתגובה). המדור גם ישמח לפרסם תוצאות משמחות של חיפושים.

מי מכיר את יהודית דויטשמן (שם נעוריה), ילידת פולין (1939 או 1938) אשר שרדה יחידה ממשפחתה. עם עלייתה לארץ, גדלה אצל משפחת הוריה בקיבוץ גן שמואל. היא שירתה בצה"ל, בשנים 1957-59, כשרטטת בחיל הנדסה, במחנה נשר, בפיקוד הצפון. המחפשת את עקבותיה של יהודית היא רלי רובינזון (לבית גלובינסקי), אשר שירתה יחד עם יהודית בצה"ל. עם השחרור הן חלקו חדר מגורים שכור, על הכרמל, בחיפה. לימים, בשל התרחקות גיאוגרפית ומרחק השנים, ניתק הקשר.

כל המכיר את יהודית דויטשמן (שם נעוריה) ויודע על המוצאות אותה, מתבקש ליצור קשר עם רלי רובינזון(לבית

גלובינסקי) robinson@research.haifa.ac.il או לטלפון: 04-8381928.

איך המתוק הופך למר

מאת: ד"ר לאה קנטי, מחנכת סוכרת-האגודה הישראלית לסוכרת

המאה ה-21 מביאה לנו מודעות רבה יותר למחלות. אחת מהן, הנחשבת כמגיפה, קיבלה באופן תמוה, שם מאד סימפטי. אך היא רחוקה מלהיות כזו. מדובר במגיפה, שהיא לא חידקית כפי שמקובל לחשוב, והיא מגפת הסוכרת. המחלה איננה נוחתת עלינו פתאום, אלא אנו מגלים אותה בשלב חצי הדרך.

היא כבר הספיקה להתפתח 7 עד 8 שנים קודם לכן. בשלב זה, הלב לב (מייצר חומר הנקרא אינסולין ומסייע באיזון הסוכר) יורד בפעילותו לאט לאט, אולם חוסר זה לא בא לידי ביטוי עד שפעילות הלב לב מגיעה ל-50%, כלומר: אמצע הדרך. בשלב זה רמות הסוכר מתחילות לעלות בדם והסוכרת פורצת.

מדע הרפואה מוביל אותנו להבין כיום טוב יותר איך למנוע מחלות, ולדעת לטפל ולשמור על הקיים אם וכאשר הן מופיעות. אם נשמור על אורח חיים תקין באופן קבוע, ניתן למזער את נזקי המחלה. חוסר במודעות ובבדיקות תקופתיות מתאימות, לעומת זאת, מביאות להתפתחות המחלה בשקט מבלי שנרגיש.

השאלה היא האם יכולנו לשנות? התשובה היא שהמחלה ניתנת לחיזוי, אפשר למניעה ולטיפול.

המחלה נקראת סוכרת סוג 2. גורם המחלה, כפי שנאמר, הוא ירידה הדרגתית בפעולת הלב לב, המפריש את האינסולין. זוהי פעולה טבעית של אנשים בריאים. האינסולין עוזר לסוכר (גלוקוז) להיכנס לתאים ולייצר אנרגיה ביולוגית לגוף.

אצל אנשים עם עודף משקל חולני, תאי השומן ממסכים את הקולטנים האמורים לקלוט את האינסולין וזה מוביל לעליה של הסוכר בדם.

לעומתם, אנשים ששמרו על אורח חיים תקין וירדו במשקל, שמרו על רמות שומני דם תקינים, הייתה הטבה בערכי הסוכר ובלחץ הדם, וכמו כן שינוי לטובה ביתר תופעות הלואי, שנגרמים על ידי המחלה.

הידע והכלים נמצאים בידי בעלי המקצוע ועל הציבור ללמוד לשנות את כללי התנהגות על מנת לחיות נכון, ולא להיות חשופים לסטיגמות ודעות קדומות.

נוהגים להבחין בין שני סוגי סוכרת: סוכרת מסוג 1 שלה טיפול אחד בלבד והוא זריקות אינסולין וסוכרת מסוג 2 שלה שלוש קטיגוריות לטיפול:

1. אורח חיים בריא עם פעילות גופנית מתאימה.

2. טיפול ע"י כדורים למיניהם.

3. טיפול באינסולין, הכולל גם טיפול בתרופות ממשפחת האינקרטינים.

כל השיטות וכל אפשרויות הטיפול נמצאים כיום בידי הרופאים והצוות התומך במרפאות. על החולה רק לבוא ולבקש את עזרתם. ישנן הרבה תכניות לאורח חיים תקין. ניתן ללמוד אותן, לא רק כדי למנוע את הסוכרת, אלא גם לכדי למנוע הופעתן של מחלות אחרות. ורצוי שעה אחת קודם לפני שהסוכר ייפך למר.

ובחרת בחיים

"ובחרת בחיים" היא תוכנית, המשותפת לעמותת י"ש ולתנועת הנוער "השומר הצעיר". התוכנית מפגישה את חניכי וחניכות תנועת הנוער "השומר הצעיר" עם חברי וחברות עמותת י"ש, במסגרת תהליך ההכנה של החניכים והחניכות למסע לפולין.

בתוכנית, המתקיימת זו שנה רביעית, לקחו חלק עד היום 20 מחברי וחברות העמותה, וכ-80 חניכים וחניכות של "השומר הצעיר" מהסניפים באשדוד, רחובות, חולון, פתח-תקווה, כפר סבא, ירושלים, חיפה וקריית חיים.

מדי שנה מוציאה תנועת הנוער "השומר הצעיר" משלחות למסע לפולין. המשלחת מורכבת מחניכי שכבת י"א בתנועה, אשר עוברים בשנה זו תהליך הכנה ארוך ומעמיק הכולל שלושה סמינרים לקראת המסע, פעולות הכנה וסמינר סיכום. החניכים עוסקים בתחומי תוכן רבים, ביניהם: העולם היהודי שלפני המלחמה, אנטישמיות, מלחמת העולם הראשונה, החיים בגיטאות, האידיאולוגיה הנאצית, עולם המחנות,

בתמונה: חניכות המסע לפולין תשע"ג מעניקות סיכה לעליזה ויטיס שומרון, חניכת קן וארשה ב- 'השומר הצעיר' וקשרית באי"ל

תנועות הנוער לפני ובזמן המלחמה, מרד וגבורה, משואה לתקומה ועוד. את התוכנית מלווה חברת העמותה, הגברת בתיה רפפורט. הרעיון העומד מאחורי 'ובחרת בחיים' הוא לאפשר לחניכים ללמוד את המשמעויות הבלתי נתפשות של השואה, דרך הדילמות והבחירות של האנשים, לפני המלחמה, במהלכה ואחריה. המסר החינוכי שמתקבל הוא, בסופו של דבר, מסר של תקווה, של התמודדות ובחירה בבנייה של חיים חדשים. יהיו הביטויים של בחירה זו אשר יהיו.

בחולון אירגנה יו"ר סניף י"ש, נעמי קורנברג, מפגש שכזה בין רוזי זינגר לשלוש בנות השומר הצעיר. "הן הביעו את רצונן לפגוש ניצול שואה לאחר שחזרו ממסע בפולין", מספרת רוזי. "אני נותנת עדות בבית 'להיות', שהוא הבית של ניצולי השואה בחולון, ונעניתי ברצון למשימה". שלושת הבנות, נועם דהן, דניאל דגן ועדי כהן, באות מבתים שלא חוו את מוראות השואה וההתעניינות באה כולה מיוזמן שלהן. "זה ריגש אותי במיוחד", אמרה רוזי. "היתה זו הזדמנות עבורי להרחיב את השיחה על הגירוש מטרנסניסטיה, שרק לאחרונה עולה למודעות לאחר ששנים רבות לא דובר בו. גירוש זה כלל מצעד הרעבה מתיש, בקור נוראי, שגרם לרובבות נספים. כמו כן, דיברנו רבות על התקומה והעליה לארץ. סיפרתי להן על המעברות, השירות הצבאי ובניית בית בישראל. הן התעניינו בתנועות הציוניות שלאחר המלחמה ושמחו לשמוע שלקראת עליית ארצה, גם אני הייתי חניכת "השומר הצעיר". מפגשים מעין אלו חשובים בעיני מאד, כי ניצולי השואה המועטים שעדיין חיים, יכולים להעביר בקולם ובנוכחותם את המסר החשוב מכל: אנו הניצולים, מאבק אדם קמנו והקמנו משפחה, הקמנו מדינה ותרמנו, ותורמים עד היום, לשגשוגה של מדינה ישראל".

שיר לביטוב, גיל אדטו ונעמה סטרץ הן חניכות בקן 'צפית' של השומר הצעיר, היום בכיתה יב'. לפני שנה הן לקחו חלק בתוכנית, כחלק מההכנה למסע לפולין.

ובחרת בחיים

מה היה במפגש ואיך זה היה לך?

גיל: "נסענו מספר פעמים לביתה של ציפורה ובכל פעם שאלנו אותה שאלות שונות על פי דף הכוונה שהיה לנו. שאלנו אותה על החיים שלה לפני ובזמן השואה. כל פעם היא סיפרה לנו את המשך הסיפור מהנקודה שבה היא הפסיקה. היו ארבעה מפגשים, היה ממש מעניין והיה מחמם את הלב שהיא נפתחה ככה בפנינו. במהלך ההכנה שמעתם גם עדויות של ניצולים שדיברו בפני כל המשלחת.

במה שונה המפגש שהיה לכן עם הניצולים במסגרת התוכנית?

"הרגשתי שוני ברמת המחויבות וההקשבה שלי", אומרת שיר. "קודם כל, הרגשתי שאני הרבה יותר מצליחה להקשיב לבן אדם, שיש אפשרות לשאול שאלות, שזאת ממש שיחה. זה הרגיש גם שונה כי אני וחברי עשינו בחירה אקטיבית לבוא ולדבר עם יחיאל, מה שגרם לי להרגיש יותר מחויבת למפגש", ונעמה מוסיפה "במפגש עם ציפורה ישבנו אצלה בבית, היה ממש אינטימי, אפשר היה לעצור אותה ולשאול שאלות מתי שאנחנו רוצות. זה פחות רשמי וכולם יכולים לשאול שאלות. היא גם סיפרה דברים שונים כי היינו קבוצה קטנה."

היו גם קשיים במפגש?

"קודם כל, זה קצת מביך להיכנס לבית של בן אדם. וגם לשאול שאלות", מסבירה שיר. "זה מפחיד לשאול שאלות כי זה בן אדם שעבר טראומה. מצד שני, זה גם ממש מסקרן. אבל נראה היה שיחיאל רגיל לספר את הסיפור שלו, אז הוא ידע מה להגיד ובאיזה צורה להגיד."

במה תרם לך המפגש באופן אישי?

גיל: "אצלי בבית אין ניצולי שואה, לא היה לי מאיפה לשמוע את הסיפורים האלה חוץ מאנשים זרים ולא במפגש אחד לאחד. זה גרם לזה להיראות כמו אירוע אמיתי, דבר שבאמת קרה. זה הרגיש שהיא שמחה לספר לנו. לשיר זה הוסיף דרך הסתכלות קצת אחרת על ניצולים. "הוא דיבר איתנו הרבה על זה שאנחנו צעירים ושזה הזמן שלנו ללכת להיאבק על זכויות של אחרים, זה נתן לי השראה", אמרה.

גם עבור הניצולים מפגש כזה הוא הזדמנות. מדובר בנערים ונערות, שבשלב זה בתנועה נמצאים בתהליך גיבוש של תפישות הומניסטיות, וכחלק מתהליך ההכנה למסע הם מעלים שאלות ודילמות חיים אמיתיות. המפגש הזה הוא הזדמנות להעביר להם, דור המנהיגות הבא של החברה הישראלית, מסרים, לקחים ומחשבות. אריק הולדר, חבר העמותה בסניף קריית חיים, מספר על השתתפותו בתוכנית:

"קיימתי מספר מפגשים, כאשר במפגש הראשון סיפרתי להם באופן כללי על פולין ועל יהדות פולין לפני מלחמת העולם השנייה. במפגש השני, הסברתי להם את מקורות האנטישמיות, סוגי האנטישמיות ואיך הדבר התבטא בחיי היהודים בפולין. במפגש השלישי, סיפרתי להם על מה שעבר עליי במהלך השואה. במפגש הרביעי עסקנו בהפקת לקחים, מה אפשר ללמוד ממה שעבר על היהודים בפולין".

דניאל, נועם וקובי שלום!
יצאתם למסע בפולין בעלת שדות ירוקים רווי מים. ארץ יפה ללא יהודים.
מסע זה הוטל על הכתפיים הצעירות שלכם, המשא הכבד של רצח ועינויים, מעשי אכזריות שלא יאומנו. רק מוחו החולה של אדם מסוגל להמציא מכונת השמדה מדויקת כל-כך. רק שנאת חינום של אנשים שנבראו בצלם יכולה להפעיל מכונת השמדה כזאת כנגד אחיהם בני-האדם.
ילדים יקרים, עלינו לזכור שתיאוריות, תהיינה המטורפות ביותר, עשויות להיות מוצאות לפועל. בדיוק כמו הנאצים ועוזריהם, והיו רבים כאלה, מונעים שנאה תהומית לאחר, לשונה, "דת" שחילקה את האנושות לגזעים, שרמסה ברגל גסה כל שאנושי והגון.
עלינו להוציא מסקנות מכך וללמוד וללחום בתופעות הגזענות ושנאת האחר. אנו נעמוד מאוחדים כנגד כל עוול לבני האדם ע"י בני האדם.
אני מאחלת לכם לחזור ממסע זה מאוחדים והומאניים, וזכרו! לא כל הפולנים שיתפו פעולה, היו גם שניסו לעזור, להציל. המעטים האלה - חסידי אומות העולם, ראויים לכל הכבוד האפשרי.

מכתב שכתבה חברה בעמותה לחניכים איתם נפגשה. את המכתב הם קיבלו, בהפתעה, במהלך המסע לפולין.

ובחרת בחיים

האם ובמה תרם לך המפגש באופן אישי?

"אני מאוד נהנית מהמפגש, כי הבנות גילו עניין רב בכל מה שסיפרתי להם. יש לי עניין שהנוער יבין את כל המהות של השואה. לי זה נתן אפשרות, שאני יכול להעביר את המסר לנוער של היום. הילדים שלי כבר מכירים, והנכדים שלי גם לאט לאט מקבלים את המסר. דרך התוכנית יכולתי למסור את המסר לעוד בני נוער".

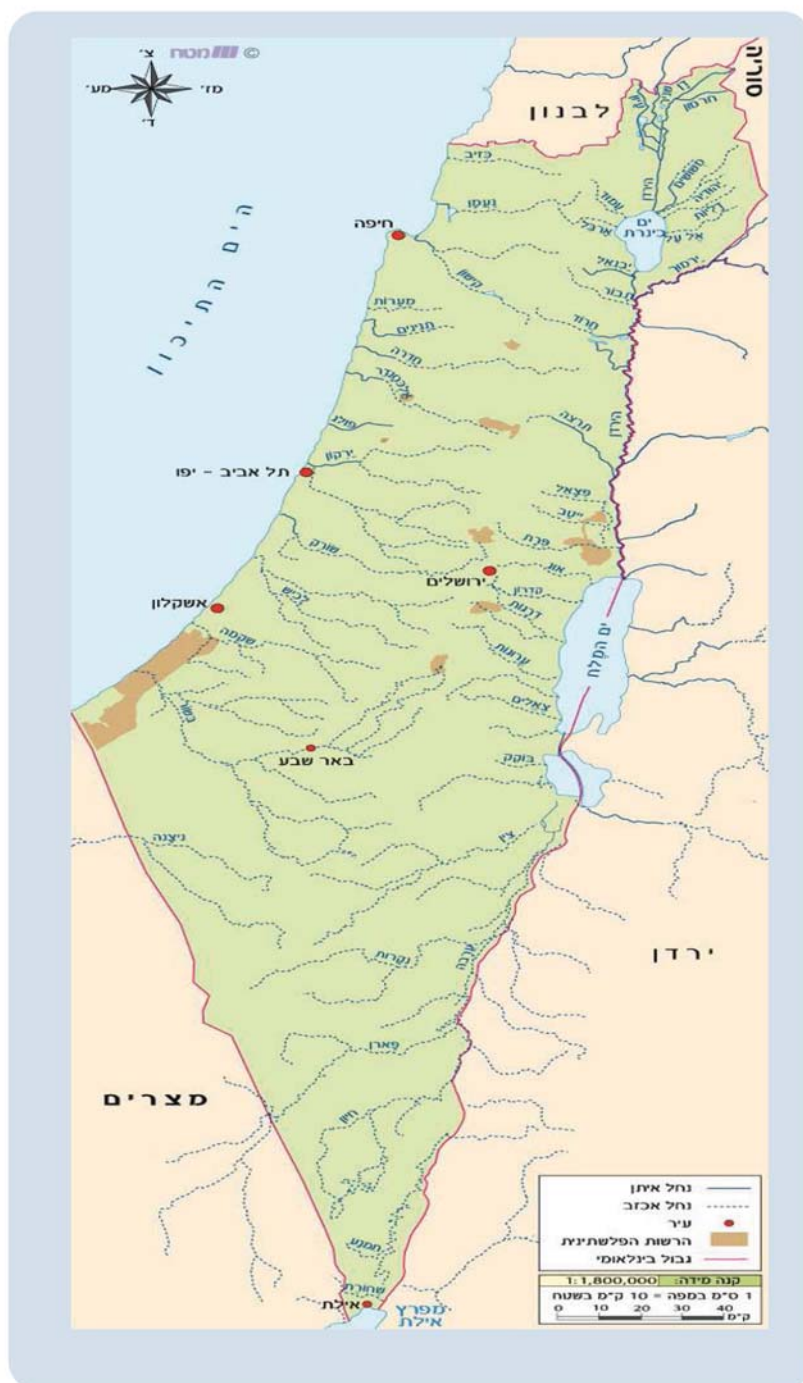
האם היית ממליץ לחברי העמותה לקחת חלק בתוכנית?

"בהחלט כן. יש פה שני דברים חשובים. דבר ראשון, כשהנוער יוצא לפולין, הוא מקבל הכנה בהיסטוריה ובנושא של השואה, אבל הם לא מבינים את המהות של האנטישמיות, את האופן שהאנטישמיות התבטאה בחיי היום-יום של היהודים. ושנית, חשוב מאוד להסביר להם שהעם הפולני הוא מגוון מאוד: היו כאלה שהסגירו את היהודים לנאצים, אבל היו גם לא מעט פולנים שהחביאו יהודים. למשל, אני ניצלתי בגלל שמשפחה החביאה אותי בבית. אז את הדבר הזה חשוב להעביר להם, כי במסע הם מקבלים איזשהו רושם על פולין, שזאת מדינת מחנות ריכוז. צריך להראות להם את שני הצדדים של המטבע".

כמובן שלא תמיד נוצר חיבור טוב. חלק מחברי העמותה, שלקחו חלק בתוכנית, החליטו אחרי המפגש הראשון שהם לא מעוניינים להמשיך. ובכל זאת, לאור ההזדמנויות הטמונות במפגש, המעוניינים מקרב ניצולי השואה ליטול חלק בפרוייקט, מתבקשים לפנות לבתיה רפפורט. מצד בני הנוער, השנה הוחלט ב"השומר הצעיר" על הרחבת התוכנית. השאיפה היא להצליח לחבר לתוכנית את כל חניכי וחניכות המשלחת, כ-100 שומר ושומרת. "מטרת הפרוייקט", אומרת איילה גדרון, רכזת התוכנית מטעם "השומר הצעיר", "היא ליצור מפגש אינטימי, ויחד עם זאת, עם מספר רב של ניצולים, מתוך אמונה, כי הביקור האישי הינו משמעותי, עבור שני הצדדים. הבנו שמפגש עם מספר רב של ניצולים מאפשר לנו להרחיב את הידיעה של החניכים לגבי "מהי השואה?" ולשים במרכז דווקא את בחירתם בחיים".

מפת פריסת סניפי עמותת יש בארץ

- חיפה והצפון
- חדרה
- רמת השרון
- כפר סבא
- פתח תקווה
- תל אביב
- חולון
- שפלה - רחובות
- ירושלים
- אשדוד
- אשקלון
- באר שבע

ברכות לסניף חיפה והצפון, על משכנו החדש במרכז הכרמל בבית הכט, אשר זכה במלאת עשור לקיומו באכסניה משלו, בסיועו של ראש העיר, מר יונה יהב. הסניף בחר ב-2013 ביו"ר חדש, ד"ר עוזי לובל, מחנך ותיק בחיפה ובשנה האחרונה קלט סניף חיפה והצפון 35 חברים חדשים.

ברכות ליו"ר הסניף החדש באשדוד ד"ר לאה קנטי.

סיוע במילוי טפסים

כתובת	שעות	טלפון	איש קשר	סניף
פל ים 8, חיפה	ג' 8:30-11:00 ה' 8:30-11:00	04-8544833/2	המוסד לביטוח לאומי לייעוץ לקשיש	חיפה והצפון
בית הכט, שדרות הנשיא 142, חיפה	חדר 104 קומה ראשונה בימי א', בין השעות 10:00-12:00	04-248001 052-8490185	יחיאל גדנקן	חיפה והצפון
חיים עוזר 30 פתח תקווה, קומה ב' (תרבות הדיוור)	ב' 9:00-12:00 ג' 16:00-18:00	03-9053031	תורנות חברים	פתח תקווה
בן גוריון 22, הרצליה	לקבוע מראש	09-9541998	שירות ייעוץ לאזרח	רמת השרון
רמב"ם 15, תל אביב	א', ג', ה' 10:30-15:30	03-5164461 226 שלוחה	מרכז עולי אירופה	תל אביב
כל-בו שלום, קומה 5, תל אביב	כל יום	1-800-50-60-60	מיכאל	תל אביב
בן יוסף 11, רמת גן	א' 9:00-14:00 ג' 15:00-19:00 ד' 9:00-14:00	03-6738273/4	שירות ייעוץ לאזרח	רמת גן
שץ 5, ירושלים	ג'-לקבוע פגישה	02-6255131 02-5660340	ארגון ארצי לאסירי הנאצים לשעבר – מוטקה ויזל	ירושלים
החלוץ 5, רחובות	א' 10:00-12:00	08-973	חבר ועד – נא לתאם פגישה מראש	השפלה
הנשיא 97, אשקלון	ה' 10:00-12:00	08-6743750/3	המוסד לביטוח לאומי-ייעוץ לקשיש- הדסה גור-אל	אשקלון
בלפור 5/7, אשקלון	לקבוע מראש	052-2597400	מילו רסלר	אשקלון
יהודה הלוי 143, תל אביב			משרד העמותה	הנהלת יש

סיוע, הכוונה וייעוץ

כתובת	שעות	טלפון	מוסד	עיר
רח' הילל 23 ירושלים 94581		02-6250745	עמותת "עמך"	ירושלים
שד' וייצמן 13 ירושלים 91909		02-6512683	האגף לקשרי חוץ – המוסד לביטוח לאומי	ירושלים
		03-5665701-4	עמותת "עמך"	תל אביב
המסגר 55 תל אביב 61573		03-6243343	מרכז האירגונים	תל אביב
		03-5682651	הרשות לזכויות ניצולי שואה	תל אביב
רח' קרליבך 25 תל אביב		03-5194400	ועידת התביעות	תל אביב
מגדל שלום-רח' אחד העם 9 תל אביב 612900		03-6234100	הלישכה לפיצויים אישיים	תל אביב
רח' תובל 5 (בית צרפת קומה ראשונה) תל אביב 67897	ימים א'-ה' בין השעות 8:00-14:00	03-6090866	הקרן לרווחה לנפגעי השואה	תל אביב
שד' הנשיא 95 חיפה 34642		04-8375649	עמותת "עמך"	חיפה
שד' פל-ים 7-9 (בית צים, חדר 319), חיפה	ימים א', ב', ד' בין השעות 8:00-13:00	04-8221250	הקרן לרווחה לנפגעי השואה	חיפה
רח' יצחק רגר 28 (בניין רסקו ישן) קומה 2 חדר 333, באר שבע	ימים א', ב', ד', ה' בין השעות 8:00-15:00	08-6283363	הקרן לרווחה לנפגעי השואה	באר שבע

ערוץ סיוע חדש לניצולי השואה:

מיזם משותף של משרד הרווחה והשירותים החברתיים ועמותת ער"ן הביא להשקתו של קו סיוע לניצולי שואה ובני משפחותיהם.

הפניות ייעשו למספר הטלפון: **1-800-24-1201** זוהי שיחת חינם מכל טלפון.

מאפייני השירות: קו סיוע רגשי, ייעודי, זמין ונגיש חינם.

מתנדבי ערן, אשר עברו הכשרה מקצועית על ידי מיטב המומחים בתחום, מגישים

סיוע רגשי טלפוני לניצולי השואה ובני משפחותיהם 24 שעות ביממה, 7 ימים בשבוע.

רשימת חברי ועד ובעלי תפקידים

Email	טל' נייד	פקס	טלפון	מיקוד	כתובת	שם	תפקיד
yeshcohs@smile.net.il	050-8822864	08-9316972		6527622	יהודה הלוי 143 תל אביב		משרד אייצי
א"ח	054-7380785	03-6772583	077-3441389	52381	ירושלים 5 רמת גן	רחל כץ	סגן יו"ר ורמת סניפים
Treser15@gmail.com	054-5740290		03-5731024	53360	ז'בוטינסקי 9 בעתים	אחרון טורס	סגן יו"ר ויו"ר אירועים
kochalsh@netvision.net.il	054-6609863	073-7367432	03-6744731	52233	בומם 16 רמת גן	שלמה קוחל	גובר
navadanon@walla.com	052-3283692	03-6994201	03-6994201	69373	אבא קובנר 5 ת"א	ד"ר נאה אפל דנון	ינענת משפטי
memeshu@zahav.net.il	052-3555329	08-9467189	08-9467189	76286	גורדון 43 רחובות	מלכל משולם	רו"ח
gshake@gmail.com	050-9728830	08-6733290	08-6737647	78617	שיל ירושלים 86/9 אשקלון	שייקה גוראל	יו"ר ועדת כספים
irachiolea@hotmail.com	052-3686445		03-7512450	52003	ז'בוטינסקי 45 רמת גן	ירוחם צ'וקליה	יו"ר ועדת ביקורת
Listek.fam@gmail.com	054-5892095	03-6056064	03-6056064		יהשע בן נון 70 תל אביב	חיים ליטסק	סגן יו"ר ועדת ביקורת
mirgenv@012.net.il	050-8573136	02-65111121	02-6514101	93870	האדמור מרוזין 13/9 ירושלים	מרים גרייבר	יו"ר ועדת ילדות עשוקה
Brappas@gmail.com	054-7662131	03-5242083	03-6759644		רמת גן	בתיה רפפורט	יו"ר ועדת רווחה ואבות חיים
Baruch173@netvision.net.il	054-4819069	03-6990466	03-6992004	69364	בורלא 37 תל אביב	עו"ד ברוך הולנדר	יו"ר ועדת מינוי וכו"ח
shoshmava@gmail.com	054-6455350	03-9313250	03-9313250	49280	מילר 12 פתח תקוה	שוש מאיר	יו"ר ועדת תרומות
יו"ר סניפים:							
mandel15@bezeqint.net	050-8654455	08-6733827	08-6733827	78153	ת.ד. 5348 אשקלון	משה מנדל	אשקלון
lea@canetti.biz	050-5719143	08-8667659	08-8660673			לאה קנטי	אשדוד
Silashi176@gmail.com	052-4458641	08-9344830	08-9301435	76407	לכ אבות סריקין 2/330 רחובות	עוזיאל סילשי	תשפלה
א"ח		04-6222938	04-6335984	38373	מהר"ל 4 ת.ד. 27161 חדרה	מרים דויטון	חדרה
metuka@012.il	054-6312844	077-5150234	03-5050234	58385	ביאליק 102 חולון	נעמי קורנברג	חולון/בת ים
lobeluzi@gmail.com	054-7562211	04-8107859	04-7107859	34486227	צפיריים 24, חופה	עוזי לובל	חופה והצפון
mirgenv@012.net.il	050-8573136	02-65111121	02-6514101	93870	האדמור מרוזין 13/9 ירושלים	מרים גרייבר	ירושלים
א"ח	054-5798573	--	09-7653521	44444	הרצל 30 כפר סבא	שמאל כסי	כפר סבא
fuxyvhuda@012.net.il	050-5695686	03-9224831	03-9224831	49613	סנדר חוד 3 פתח תקוה	חווה פוקס	פתח תקוה
א"ח	054-7380785	03-6772583	077-3441389	52381	ירושלים 5 יו"ג	רחל כץ	רמת גן/בעתים
dorko@bezeqint.net	052-2744719	03-5491335	03-5491335	47261	בן חיים 8/12 רמת השרון	עודד אמרנט	רמת השרון/הרצליה
limor.alharal@dri.com	052-6759955	03-63176711	077-5175189	67297	מפעלי אנו 48/24 תל אביב	זאב ליבוויץ	תל אביב
נא לפנות למשרד העמותה ליצירת קשר עם חבר ועד הקרוב לקיום המגורים							
נא לפנות למשרד העמותה ליצירת קשר עם חבר ועד הקרוב לפיקום המגורים							
קבוצים ומרשבים							

בטאון עמותת יש
ילדים ויתומים ניצולי שואה בישראל (ע"ר)
YESH

Children & Orphans Holocaust Survivors in Israel (R.A)

